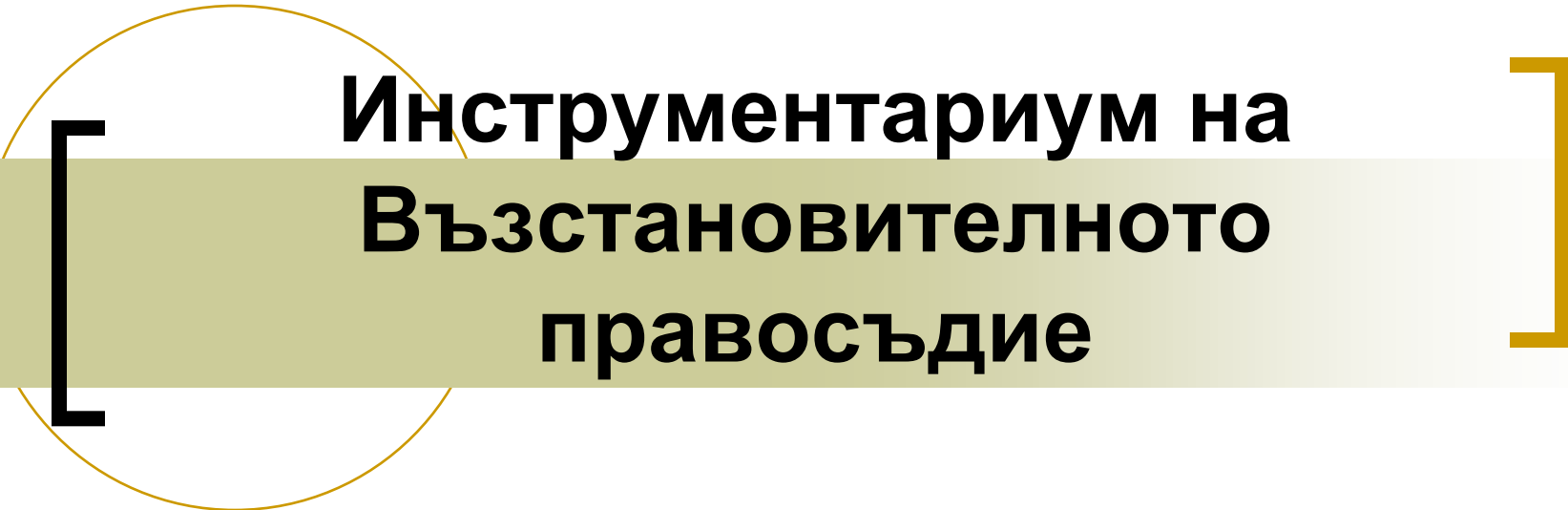

Инструментариум на Възстановителното правосъдие

проф.д-р Добринка Чанкова

[Философия на възстановителното правосъдие /ВП/]

- Нов стил на мислене за престъплението и наказанието
- Централна роля на жертвите
- Поемане на отговорност за действията и вредите, произтекли от тях
- Включване на общността
- Ключова дума- възстановяване

Философия на възстановителното правосъдие /ВП/

- ВП е концепция, доктрина
- То функционира посредством различни модели
- Термините модели на възстановителното правосъдие, възстановителни практики и възстановителни подходи се използват взаимозаменяемо, отчитайки контекста

[Модели на ВП]

- Медиация между жертвата и извършителя на престъплението
- Групови събеседвания в рамките на семейството /фамилни конференции/
- Събеседвания в рамките на общността
- Осъждащи кръгове - (понякога наричани “омиротворителни кръгове”)
- Възстановително конфериране
- Възстановително предупреждение и др.

Медиация между жертвата и извършителя на престъплението

- доброволен и неформален процес, при който жертвата на дадено престъпление се среща на неутрална територия с извършителя и с помощта на трето незаинтересувано лице - медиатор - се стремят да постигнат споразумение относно последиците на извършеното престъпление, при което отпада необходимостта от започване /продължаване/ на наказателното производство.

[Етапи на медиацията]

- In-take процедура
- Подготвителни срещи
- Сесия/и по медиация
- Частични /индивидуални/ срещи
- Мониторинг на изпълнение на споразумението

[Сесия по медиация]

- Въведение
- Представяне на случая от различните гледни точки
- Генериране на варианти за решение
- Постигане на споразумение
- Закриване на сесията

Групови събеседвания в рамките на семейството /ГСРС/

- Произхождат от Нова Зеландия и Австралия
- Понастоящем разпространени и в Европа
- Прилагат се главно по отношение на непълнолетни правонарушители
- Полезни, когато е необходим план за подкрепа на един млад човек или на неговото семейство в осъществяването на промени.
- ГСРС включват възможностите на разширеното семейство и заинтересуваните институции.
- Те се провеждат на неутрални места от обучени независими координатори.

Групови събеседвания в рамките на семейството

- *Първият етап* започва с професионалистите /от полиция, социални служби, специализирани звена/, които споделят информация с членовете на семейството и дават консултации по възможностите за по-нататъшно развитие.
- *Втори етап.* Членовете на семейството имат лично време да обсъдят, обмислят и разработят план за помагане на непълнолетния в създалата се ситуация.
- *Трети етап.* Ключовите професионалисти и координаторът слушат и записват плана на семейството и подготвят контрол и преглед.

Възстановително конфериране

- Хибрид между медиация и семейни конференции
- Процес, ръководен от полицейски служител, в който жертвата, извършителят и лица, които ги поддържат /обикновено членове на семейството и приятели/ обсъждат измеренията на престъплението и начините за "изправяне на ситуацията".
- Този механизъм е особено популярен в Англия.
- Прилага се предимно при непълнолетни извършители

[Осъждащи /омиротворителни/ кръгове]

- Типични за коренното население на Северна Америка.
- Специално сформирани групи, включващи членове на общността, обсъждат и решават проблемите, произтичащи от престъплението.
- Една от основните цели е "лекуване" на общността след престъпния акт.

Кръгове в училище

- полезни, когато даден проблем трябва да се обсъжда в група или е налице конфликт или събитие, причинили безпокойство в цялата група.
- набляга се на: значението, стоящо зад едно специфично поведение, конфликт или събитие, кой е пострадал, какво са чувствали и мислили всички тогава и сега, как може да бъде поправено стореното зло, как може да се отговори на нуждите на хората и нещата да се оправят, и какво може да се направи, за да се избегне случилото се да се повтори.

[Кръгове в училище]

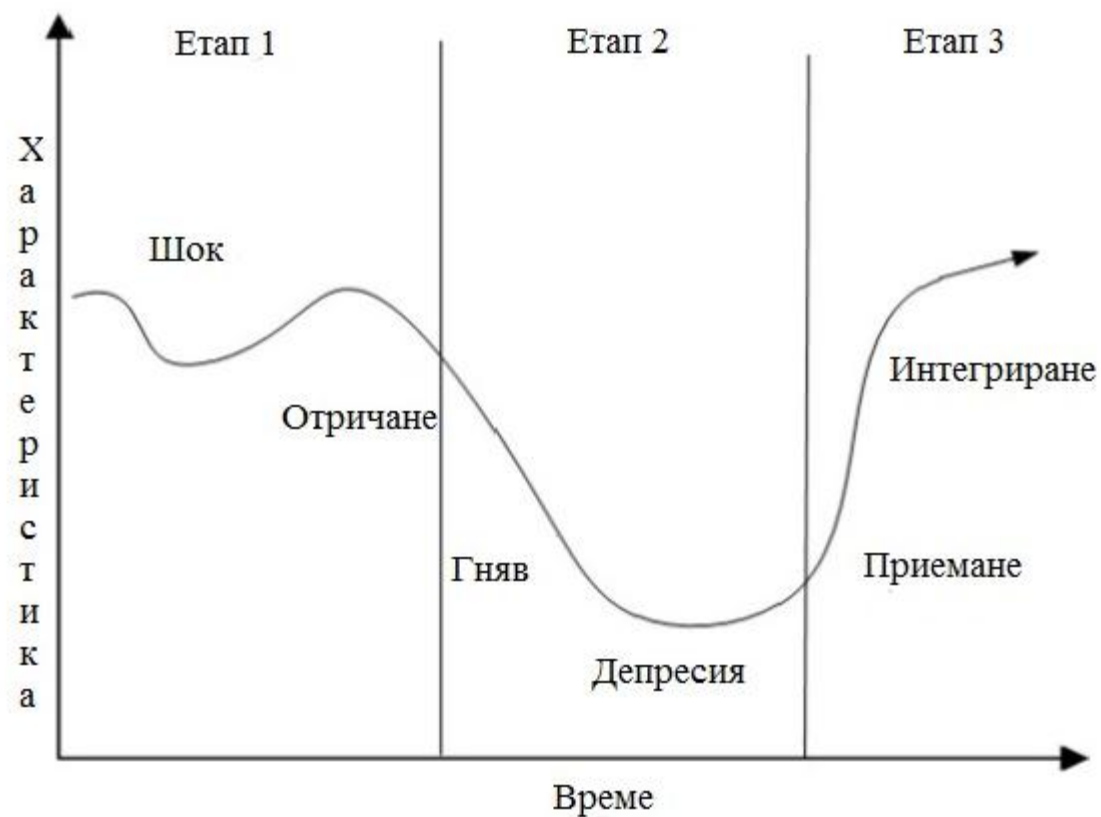
Спомагат за:

- развиването на /само/уважение,
- разбиране на другите,
- формиране на умения за справяне с конфликт и за разрешаване на проблем.

Комисии за истина и помирение

- Иновационна практика, която стартира в ЮАР през 1997 г. по програмата “Обществен мир”
- Цели мобилизиране на местните ресурси за решаване на конфликта, “умиротворяване” и изграждане на обществото
- Възстановителни резултати: извинение, поправяне на вредата, финансова компенсация и др.

[Процесът на възстановяване]

[Заключение]

- Възстановителните практики не са универсално лекарство.
- Не всички престъпления, проблеми и трудни ситуации могат да бъдат успешно разрешени чрез тях.
- Ако в една среда даден модел води до добри резултати, не бива да се приема за даден фактът, че това ще се случва навсякъде.

[Заключение]

- Има множество и различни начини да се въвеждат възстановителни практики в различна среда.
- Предстоят изпитания и грешки.
- Но определено възстановителният подход би могъл да трансформира начина, по който обществата са организирани понастоящем, да промотира възстановителния климат и да ги направи по-безопасни места.

[Благодаря за вниманието !]

- **Време за въпроси**

[Практическа работа]

- Мозъчна буря 1

Бихте ли идентифицирали
ключовите въпроси за един
възстановителен процес?

ВЪЗМОЖНИ ОТГОВОРИ

- Бихте ли обяснили какво се случи?
- Какво мислехте през това време?
- Какво чувствахте през това време?
- Как се чувствате сега?
- За какво мислите сега?
- Кой освен вас е бил засегнат от случилото се?
- Какво може да се направи, за да се оправят нещата?
- Какво научихте от това?

[Мозъчна буря 2]

- Бихте ли идентифицирали основните умения за един възстановителен процес?

ВЪЗМОЖНИ ОТГОВОРИ

- Запазване на безпристрастност
- Активно слушане
- Уважаване на насрещната страна
- Съчувствие
- Търпение
- Чувствителност
- Отчитане на езика на тялото

[Казус 1]

Група младежи започват да се държат зле в местния магазин. Някои от тях са деца от проблемни семейства от близката сграда, чиито бащи са известни с агресивното си поведение. Азиатското семейство, което управлява този бизнес, за да остане в добри отношения с местните клиенти, не обръща внимание на дребните кражби от магазина. Младежите стават по-смели и опасни, докато един от тях не е заловен и проявява насилие. Той е задържан от минувач, следва обаждане до полицията и арест за кражба и за заплашително поведение. Случаят отива в специализирания отдел за младежката престъпност.

Проведени са разговори със собствениците като жертви относно техните очаквания за обезщетение.

[Казус 1 /продължение/]

Те показват, че държат на бизнеса си и са огорчени от отношението на местните. Посетени са от приятели на извършителя и им е казано, че би следвало да приемат извинение от младия извършител, за да избегне той по-нататъшно наказание. Случаят е от компетентността на Специализирания отдел за младежката престъпност и съгласно закона той е незначителен. Собствениците се страхуват от отмъщение, а така също и за своето препитание.

След успешна медиация, жертвите получават очакваните уверения и обезщетения от родителите на извършителя, без да се срещат очи в очи. Остава въпросът обаче - дали възстановителната интервенция е била уместна, след като им е оказан натиск да участват?

[Казус 2]

Млад мъж е на съд за измама на благотворителната организация, за която работи. Присъдата по всяка вероятност ще включва наказание лишаване от свобода вследствие на нарушеното доверие и размера на сумата. Това обаче би могло да затвърди младия човек като професионален нарушител и да струва на данъкоплатеца много. Няма какво да се направи по отношение на жертвата /организацията/, нито той може да върне парите. Съдията смята обаче да включи възстановителен елемент в неговата присъда.

Жертвата е огорчена от поведението на младия човек, на когото е помагала. Загубила доверие, иска парите си обратно.

Съдията го осъжда на 1 г. лишаване от свобода, но отлага изпълнението предвид участие във Възстановителен процес.

[Казус 2 /продължение/]

Направена е първоначална оценка на нанесената вреда и как следва да се поправи.

Извършителят работи с фасилитатор до достигане на съответно ниво на разкаяние и осъзнаване на отговорността. След това прави писмено извинение и отправя покана да възстанови щетите. В крайна сметка той връща парите.

Жертвата намира извинението за искрено и се съгласява да го приеме лично. Налице е пълно възстановяване, включително и емоционално. Извършителят се реинтегрира в своята общност, знаейки, че се е реванширал за незаконните си действия.

Казус 3

- Налице е спор за нанасяне на лека телесна повреда от волейболната звезда В. Даракчиев на журналистката Б. Цанова, работеща за комерсиално издание, която го е снимала без негово разрешение извън работно време в компания на манекенки. Цанова претендира обезщетение в размер на 10 000 лв. за причинените вреди, в противен случай заплашва да го съди и да разпространи снимката. Даракчиев не желае разгласяване на случая и публикуване на снимката, тъй като има сериозна приятелка и претендира да получи негатива. Страните се обръщат към медиатор. До какво споразумение могат да стигнат?

Желая Ви успех!!!

■ **chankova@yahoo.com**